

Považská Bystrica – „Hradište“ 2008 (s podporou štátu)

Zodpovední pracovníci: PhDr. Rudolf Kujovský, CSc., Mgr. Ondrej Žaár

Výskum vyvolala plánovaná stavba diaľnice D1 v časti Sverepec – Vrtižer. Celá časť bola rozdelená na dva úseky. Etapa I Sverepec – Považská Bystrica, etapa II Považská Bystrica – Vrtižer. Pracovníci AÚ vykonali na trase úseku I povrchový prieskum a na základe jeho výsledkov sa prišlo k archeologickému výskumu. Na úseku Sverepec – Považská Bystrica sme urobili desiatky sond, ktorými sa podarilo v polohe „Hradište“ zistiť existenciu opevneného ostrožného hradiska púchovskej kultúry. V časti 3.4 – 3.8 km tangovanej plochy sme zistili ojedinelé prejavy mladšieho osídlenia polohy (líniové žľaby, zahĺbené jamy a pod.) bez možnosti presnejšieho datovania. V úseku asi 50 až 100 metrov od opevnenia z vonkajšej (JZ) strany hradiska sme počas odhumusovania a neskôr pri obhliadkach terénu na odhumusovanej ploche zistili výskyt úštepov z pazúrika a rádiolaritu, ktorých sa našlo niekoľko desiatok kusov. Z tohto dôvodu sme v týchto miestach realizovali plošný odkryv, aby sme zistili, či tieto nálezy pochádzajú z ornice, alebo signalizujú nálezy vo väčších hĺbkach. Podľa predbežných výsledkov výskumu ide o doklad využívania polohy v staršej dobe kamennej (paleolit). Početné miniatúrne odštepky dokladajú výrobu kamenných nástrojov priamo na mieste.

Výskum sa sústredil na záverečnú ostrožnú časť kopca. Poloha „Hradište“ je tiahly hrebeň nad údolím Váhu orientovaný približne v smere SV – JZ. Zo severnej, východnej a južnej strany je poloha chránená strmými svahmi. Juhozápadná strana výbežku bola prehradená priekopou širokou 6-8 m a hlbokou viac ako 2,5 m. Nad priekopou bol navýšený zemný val. Z vonkajšej strany valu bol múr z nasucho kladených kameňov spevnený drevenými kolmi. Val nebol v teréne viditeľný, pretože bol rozvlečený orbou. Výskum ukázal, že časť telesa valu sa po deštrukcii predného múru zosunula naspäť do priekopy. Samotná priekopa spevňovala predovšetkým najvyššiu časť hrebeňa, v ktorej kopírovala priebeh valu. V južnej časti (zistené výskumom) a v severnej časti (mimo záber diaľnice a teda neskúmané) voľne vyznievala v nižších polohách terénu. V severnej časti hrebeňa bola terénna situácia v značnej miere zničená masívnym zosuvom okraja svahu. V juhovýchodnej nižšie položenej časti polohy sa opevnenie stáčalo juhovýchodným smerom do priestoru dnešných súkromných pozemkov mimo trasu diaľnice. Na južnej strane sa výskumom podarilo odkryť pravdepodobný vstup do opevneného areálu hradiska. Z východnej a SV strany bola poloha chránená strmým svahom.

Kultúrna vrstva bola pomerne tenká – cca 20 až 40 cm. Okrem zahĺbených zásobnicových jám a pece sme zistili zvyšky nadzemných kolových stavieb. Väčší počet kolových jám zistených plošným odkryvom dokazuje aj väčšie domy o rozmeroch 4x8 m prípadne existenciu vnútornej palisády. Osídlenie sa neobmedzovalo iba na bezprostredne opevnenú vnútornú plochu zisteného hradiska. Z južnej strany v priestore dnešných súkromných pozemkov (záhrad) sú vo svahu viaceré horizontálne terasy ukončené strmým svahom nad časťou Považskej Bystrice Jelšové. Táto časť polohy je však mimo trasy diaľnice a nebola skúmaná. Prvé osídlenie datovateľné do 1. storočia pred n. l. zaniklo zrejme požiarom. Kolové stavby so stenami omazanými hlinou zrejme znova postavili po zlome letopočtu. Datovanie je predbežne len orientačné, založené predovšetkým na nájdených zlomkoch keramiky. Výskumom zachránené zvyšky stĺpov zo zničených domov umožnia využiť aj možnosti prírodovedných metód. Záver osídlenia polohy je predbežne možné datovať do 1. – 2. storočia nášho letopočtu. Z kultúrnej vrstvy na ploche hradiska je relatívne málo nálezov. Takmer úplná je absencia kovových predmetov. Výskum výrazne prispel k poznatkom o osídlení tohto regiónu v období prelomu letopočtu. Doplnil naše poznatky

o živote ľudu púchovskej kultúry v tejto časti Slovenska. Veľký význam má tiež zistenie pobytu ľudí v staršej dobe kamennej v tomto priestore.

